

(Mekanisk opptak)

**Den utvidede utenriks- og
konstitusjonskomite og militærkomiteen.
Møte tirsdag den 24. april 1951 kl. 10.20.**

Formann: Finn Moe.

Til stede var: Hambro, Klippenvåg, Konrad Knudsen, Lavik, Finn Moe, Moseid, Sven Nielsen, Selvik, Strøm, Utheim, Valen, Wiik, Natvig Pedersen, Kjøs, Friis, Hegna, Lothe, Smitt Ingebretsen, Vatnaland, Andersen, Frediksfryd, Gundersen, Hernæs, Alfred Nilsen, Osland, Ryen, Sunde og Watnebryn.

Følgende hadde forfall: Torp og Bratteli.

Finn Moe: Før jeg gir ordet til utenriksministeren, vil jeg gjerne gi noen opplysninger. Etter presidentskapets innstendige henstillinger om at man skal prøve systemet for mekanisk opptak av forhandlingene, er det blitt ordnet slik at vi skal prøve systemet på dette møtet. Det vil medføre at alle talere må gå opp på talerstolen så de står nær mikrofonen. Det er vesentlig for å prøve selve avskriftene av disse opptakene. Det er klart at hvis man skal gå over til systemet ved komitebehandling, så må det ordnes slik at det blir mikrofoner rundt omkring. Men i dag må talerne være så venlige å gå opp på talerstolen.

Så gjør jeg oppmerksom på at vi må ha et ganske kortvarig møte i den utvidede utenrikskomite etter at dette fellesmøte er slutt, og endelig må vi etter møtet i den utvidede utenrikskomite ha et ganske kortvarig møte i den ordinære utenrikskomite.

Utenriksministeren har ønsket å gi en redegjørelse om spørsmålet om kommandoforholdene innenfor A-paktens organisasjon hvor man jo vil ha sett av pressen at det har vært en viss utvikling i løpet av den senere tid. Jeg gir med en gang ordet til utenriksministeren.

Statsråd Lange: Der er jo egentlig forsvarsministerens domene dette, men han har bedt meg, i hans forfall, om å komme i dette fellesmøte av de to komiteene, for at komiteene så snart som mulig kunne bli orientert om den utviklingen som har funnet sted hvor det gjelder Norges deltaking i felles kommandosystemer og felles forsvarsstyrker for Atlanterhavspaktens land, en utvikling som har skjedd helt innenfor rammen av det vedtak som Stortinget gjorde i denne saken den 12. mars. Det kan kanskje være nyttig at jeg refererer igjen det vedtaket, slik at vi har det for oss. Det lød jo, som man vil huske slik:

«I. Stortinget gir sin tilslutning til iverksettelsen av de planer for opprettelsen av felles kommandosystemer og felles forsvarsstyrker, slik som disse planer er framstilt i St.prp. nr. 20 for 1951, og gir sitt samtykke til at Norge tar del i utbyggingen av de felles kommandosystemer etter de retningslinjer som er lagt fram i nevnte proposisjon.

II. Idet Stortinget peker på at inntil Øverstkommanderende overtar kommandoen i krigstilfelle over de utpekte norske styrker, fortsetter disse styrker å stå under norske myndigheter, gir Stortinget Regjeringen fullmakt til å inngå avtaler etter de retningslinjer som er nevnt i St.prp. nr. 20 for 1951 og i denne innstilling.

a) Om utpeking av norske styrker som vil komme under øverstkommanderende i krigstilfelle, og som deltakelse av norske avdelinger i felles forsvarsstyrker som opprettes i fred.

b) Med Storbritannia om de endringer som er nødvendige i avtalen av 5. juni 1947 med tillegg av 31. juli 1948 om norsk deltakelse i okkupasjonen av Tyskland, som følge av at den norske brigade i Tyskland eventuelt går inn i en felles forsvarsstyrke.

III. Stortinget gir videre sin tilslutning til det initiativ som er tatt av det Nord-Atlantiske Råd til å ta opp forhandlinger med den Vest-tyske Regjering om tysk deltakelse i det felles forsvar av Vest-Europa etter de retningslinjer som er trukket opp i St.prp. nr. 20 for 1951.»

I tilslutning til den første posten i dette Stortingsvedtaket kan det være nyttig også å minne om dette avsnittet i St.prp. nr. 20.

«Fra norsk side har det hele tiden vært et ønskemål at det skal opprettes en egen regional kommando under øverstkommanderende, for det område som den regionale planleggende gruppe for Nord-Europa hittil har hatt ansvaret for.»

Etter general Eisenhowers første reise til medlemslandene i det felles kommandosystem for Vest-Europa, har han ført forhandlinger med deltakerstatene om oppbyggingen av dette kommandoapparatet. I det vesentlige vil resultatet av disse forhandlingene alt være kjent fra pressen. Jeg skal bare ganske kort rekapitulere det her:

I hovedtrekkene går ordningen ut på at det opprettes tre regionale kommandoer under general Eisenhowers øverste ledelse: Den nordlige, den midtre og den sydlige. Det midtre avsnittet overtar general Eisenhower i den første tid selv den direkte ledelsen av. Under ham i midtavsnittet, står da en felles sjef for avsnittets flystridskrefter, amerikaneren general Nordstad, en felles sjef for avsnittets landstridskrefter, den franske general Juin og en sjef for avsnittets sjøstridskrefter, den franske admiral Joujard. Ordningen av kommandoforholdene i sydavsnittet har general Eisenhower foreløpig latt utstå, idet han ikke mente at forholdene i Middelhavet var tilstrekkelig politisk avklart til at han kunne legge opp sin kommandostruktur. Det er ikke tvil om at dette spørsmål også henger sammen med de komplikasjonene som har oppstått hvor det gjaldt å få oppnevnt en øverstkommanderende for sjøstridskreftene i Atlanterhavet, hvor der jo fra opposisjonshold i Storbritannia har vært reist sterke innvendinger imot at den øverstkommanderende for Nord-Atlanteren skulle være en amerikaner. Dessuten spiller også inn i dette spørsmålet om sydavsnittet og kommandoforholdene der, hele problemkomplekset omkring Hellas' og Tyrkias tilknytning i en eller annen form til forsvarsplanleggingen i Middelhavsområdet, hvor det ennå ikke er tatt noen

beslutninger om man skal gå lenger enn det som ble besluttet i september i fjor i Atlanterhavs-Rådet, hvor man innbød Hellas og Tyrkia til å ta del i planleggingsarbeidet for Middelhavet. Det må i nær framtid sannsynligvis, tas avgjørelse om de også skal bli med i kommandosystemet for Middelhavet.

Hvor det gjaldt kommandoforholdene i Nord-Europa, fikk en etter forhandlinger med general Eisenhower imøtekommet det norske ønskemålet om at det skulle opprettes en egen nordeuropeisk underkommando. Der var opprinnelig nokså stor skepsis overfor det fra britisk side, men det lykkedes å få britene til å gå med på at en slik kommando skulle opprettes, og også å få dem til å stille til disposisjon som øverstkommanderende for dette nord-avsnittet, den britiske admiralen Sir Patrick Brind. Under ham er så tilsatt en sjef for avsnittets felles luftstridskrefter, den amerikanske generalmajor Taylor, og en sjef for de allierte landstridskreftene i Norge, - til det stilte den norske Regjering etter rådføring med sjefen for forsvarsstaben til disposisjon generalløytnant Hansteen - og en sjef for de allierte landstridskreftene i Danmark, generalløytnant Giørtz. Så det er altså Sir Patrick Brind som er øverstkommanderende, med tre nestkommanderende, en amerikaner, en nordmann og en danske, henholdsvis for luftstyrkene, for landstridskreftene i Norge og for landstridskreftene i Danmark. Når vi fra norsk side så sterkt har holdt på at vi gjerne ville ha en egen avsnittskommando for Nord-Europa, så er det fordi fellesplanleggingen jo har resultert i det syn hos oss at Norge og Danmark militært sett på svært mange måter danner et hele. Dessuten har vi hatt i tankene at *hvis* under en eventuell fremtidig krigssituasjon, Sverige skulle komme med på samme siden som Danmark og Norge, ville et eget regionalt kommandoapparat for Nord-Europa være vel egnet for innpassingen også av Sverige. Vi antar også at det vil vise seg å være lettere å få fremført og få tatt effektivt hensyn til våre nasjonale synsmåter og ønskemål innenfor en slik regional kommandoorganisasjon, enn om vi i alle spørsmål skulle gå direkte til Eisenhower som øverstkommanderende for hele det Nord-Atlantiske område i Europa. Vi har også regnet med at en slik regional øverstkommanderende vil kunne føre frem regionens felles interesse med stor tyngde overfor den sentrale kommando.

Et annet hensyn som har spilt inn, er at sjøkrigsoperasjonene militært sett må tillegges en betydelig vekt i Nord-Europa. Det er et syn som general Eisenhower deler fullt ut, noe han ga uttrykk for da han var her på sitt første besøk. Vi har, som kjent, berettiget håp om at vi skal kunne få rask og effektiv sjømilitær støtte utenfra. Derfor har vi sett det som naturlig at øverstkommanderende ble en sjøoffiser, og vi har sett det som en fordel at han er britisk, da det i første rekke vil være fra britiske sjøstridskrefter vi kan få hjelp. Hvor store sjøstridskrefter britene vil kunne disponere for vårt bruk, vil igjen i høy grad avhenge av den fordelingen av oppgavene innenfor hele det Nord-Atlantiske havområde som det fremdeles forhandles om mellom briter og amerikanere. Men jeg vil gjerne der si til orientering at når det har vært stemning for å ta en amerikaner som øverstkommanderende for det nord-atlantiske havområde - når vi under diskusjonen har gitt uttrykk for at vi også er villig til å akseptere det - så henger det sammen med at det er jo i vår interesse at amerikanerne overtar størst mulig ansvar i det vestlige

og et stykke inn i det østlige Atlanterhav, for at britene skal ha minst mulig av sine stridskrefter bundet der og ha mest mulig disponibelt for å sette inn i nordregionen.

Om denne oppgaven, å komme nordavsnittets fastlandsmedlemmer, altså Danmark og Norge, til hjelp, vil jo den øverstkommanderende for nordavsnittet måtte samarbeide med den sjef som i nær fremtid etter all sannsynlighet vil bli utpekt for de allierte sjøstridskrefter i det østlige Atlanterhav. Han vil etter all sannsynlighet bli en brite, og det vil jo da være hensiktsmessig at både øverstkommanderende for nordavsnittet og den som han skal samarbeide mest intimt med, kommandosjefen for den østlige del av Atlanterhavet, at de begge er briter og da skulle ha forutsetninger for et godt samarbeid.

Når det gjelder den nestkommanderende for luftstridskreftene, så har det som har spilt inn der, vært den kjensgjerning at det på grunn av luftstridskreftenes store bevegelighet jo er en fordel å ha *en* felles sjef for alle de luftstridskrefter som går til avsnittets forsvar. Det vil være betydelig mere økonomisk og rasjonelt med en treningsorganisasjon og *en* felles dirigerende myndighet for de danske og norske luftstridskrefter enn med to helt separate organisasjoner.

Hvor det gjelder å få luftmilitær støtte til Nord-Europa, regner en med at den i første rekke må komme fra amerikansk hold, og vi ser det derfor som en fordel at det er en amerikaner som er blitt sjef for luftstridskreftene i Nord-Europa.

Landforsvaret i Norge og Danmark derimot, er jo det som er mest stedbundet og sterkest nasjonalt betonet. Vi har derfor sett det som hensiktsmessig med separate sjefer for landstridskreftene i Norge og Danmark, og sett det som naturlig at de blir henholdsvis en nordmann og en danske. Derved sikrer vi oss jo også at norske og danske interesser kan fremholdes med full tyngde direkte til øverstkommanderende for avsnittet, admiral Brind. Denne ordningen som vi her har skissert, har fått full tilslutning både fra de norske og fra de danske militære sjefer som saken har vært gjennomdrøftet med. I tilslutning til opprettelsen av denne avsnittskommandoen for Nord-Europa vil jeg gjerne referere litt fra general Eisenhowers tilsettingskriv, henholdsvis til admiral Brind som øverstkommanderende, generalløytnant Hansteen som sjef for landstridskreftene og generalmajor Taylor for luftstridskreftene.

Hvor det gjelder brevet til Brind, er det viktigste avsnittet følgende:

«Deres hovedoppgave vil bli det integrerte forsvar av det Nord-Europeiske område. For å gjennomføre dette, skal De holde nær kontakt med øverstkommanderende for tilstøtende styrker, først og fremst den allierte øverstkommanderende for det Øst-Atlantiske område. Foreløpig vil Deres kommandoområde omfatte det område som den Nord-Europeiske planleggingsgruppen er ansvarlig for. De skal snart få underretning om Deres forhold til nasjonale myndigheter i dette område. De styrker som skal tildeles Dem, vil bli utpekt av meg. I krigstid skal De ha den operasjonelle kommando over disse styrker under min strategiske ledelse. I fredstid er Deres hovedoppgave å påse at de styrker som er tildelt, eller vil bli, tildelt Dem, blir organisert, utstyrt, trent og klare til å utføre sine krigsoppdrag. De skal etablere Deres hovedkvarter med en integrert, kombinert stab.»

Altså, det fremgår av dette brevet at gangen i det vil bli at de nasjonale myndigheter i hvert enkelt land utpeker for krigstid eller allokere i fredstid til øverstkommanderende, general Eisenhower, som så igjen tildeler de styrker som på den måten er stilt til disposisjon, til de underordnede avsnittskommandoer.

Av tilsettingsskrivet til generalløytnant Hansteen refererer jeg følgende:

«I denne egenskap» (altså av øverstkommanderende for landstridskreftene i Norge) «skal De være ansvarlig direkte overfor den allierte øverstkommanderende i Nord-Europa Sir Patrick Brind, som vil gi Dem instruksjoner. Deres hovedoppgave blir forsvaret av Norge. For å nå dette mål skal De holde nær kontakt med sjefene for andre styrker i Nord-Europa. Styrker vil bli tildelt eller utpekt til Deres kommando av den allierte øverstkommanderende i Nord-Europa fra styrker som jeg har stillet til hans disposisjon. I krigstid skal De ha den operasjonelle kommando over disse styrkene under den strategiske ledelse av den allierte øverstkommanderende i Nord-Europa. I fredstid blir Deres hovedoppgave å påse at de styrker som er, eller blir tildelt Deres kommando i krigstid, blir organisert, utstyrt, trent og klare til å løse sine krigsoppgaver.»

Tilsettingsskrivet for den danske generalløytnant Giørtz er helt parallelt til det til generalløytnant Hansteen.

Og endelig fra tilsettingsskrivet til generalmajor Taylor refererer jeg:

«I egenskap av sjef for de allierte landstridskrefter i Nord-Europa er De ansvarlig direkte overfor den allierte øverstkommanderende i Nord-Europa, Sir Patrick Brind, som vil gi Dem instruksjoner. Deres hovedoppgave blir forsvaret av det nordeuropeiske område. For å oppnå dette skal De holde nær kontakt med sjefen for de allierte luftstridskrefter, Sentral-Europa, og sjefene for andre styrker i Nord-Europa. Styrker vil bli allokert eller utpekt til Deres kommando av den allierte øverstkommanderende i Nord-Europa, fra styrker som jeg stiller til hans disposisjon. I krigstid skal De ha den operasjonelle kommando over disse styrkene under den strategiske ledelse av den allierte øverstkommanderende i Nord-Europa. I fredstid blir Deres hovedoppgave å påse at de styrker som er, eller som blir tildelt Deres kommando i krigstid blir organisert, utstyrt, trent og klare til å løse sine krigsoppgaver.»

I denne forbindelse henviser jeg da til innstillingen i saken fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og militærkomiteen, hvor det heter om øverstkommanderendes oppgaver i fredstid at den er:

«Å bygge ut et kommandosystem som kan danne kjernen i et effektivt kommandoapparat for krigstilfelle, å utarbeide fullstendige forsvarsplaner, å arbeide for at de nasjonale styrker som vil komme under hans kommando, i krigstilfelle vil være i stand til å løse sine oppgaver enkeltvis og sammen.»

For så vidt er alt det som jeg har referert fra disse tilsettingsskrivene i fullt samsvar med de retningslinjene som denne innstillingen gir uttrykk for. Det er et særskilt punkt som jeg gjerne vil understreke:

De øverste militære sjefene i Nord-Europa som nå er oppnevnt, vil sortere direkte under general Eisenhower som igjen sorterer under Atlanterhavspaktens militære og politiske organ. Under sitt første besøk her for kort tid siden, understreket admiral Brind og generalmajor Taylor meget sterkt at de ikke mer betraktet seg henholdsvis som brite og amerikaner, men at de nå var klar over at de sto i Atlanterhavspaktens tjeneste, med det spesielle formål under general Eisenhower å ivareta forsvaret av Nord-Europa. I denne forbindelse nevner jeg at Regjeringen er fullt klar over at opplegget av den kommandostruktur for Nord-Europa som jeg nettopp har redegjort for, vil få konsekvenser også for forsvarets øverste ledelse i Norge. Det er ennå ikke mulig å ha noen begrunnet mening om hvilke endringer som bør foretas. Admiral Brind og generalmajor Taylor har ennå ikke fått anledning til å sette seg fullt inn i sine oppgaver, og Regjeringen ønsker å drøfte denne saken inngående med de nyutnevnte avsnitts-sjefene og med den sentrale sjefsnemnden her hos oss før Regjeringen kan komme med noe framlegg til Stortinget, men jeg vil bare nevne at Regjeringen, når den nye kommandoorganisasjonen er trådt i kraft, vil ha et minst like stort behov for ansvarlige norske militære rådgivere som tidligere.

Et annet spørsmål som også må utredes nærmere, er hvorvidt sjefen for hæren, generalløytnant Hansteen, kan bli stående i denne stillingen, samtidig med at han er sjef for de allierte landstridskreftene i Norge og som sådan kommandomessig underlagt general Brind. I den nærmeste fremtid hvor hovedvekten blir å legge på oppbyggingen av det norske landforsvaret, kan det kanskje være noe som taler for at general Hansteen har begge disse to funksjonene samtidig. Den saken må også drøftes nærmere til den ene siden med general Eisenhower, til den andre siden med disse komiteer som er samlet her i dag og med Stortinget. Så snart disse spørsmålene er mere avklart, og vi har fått anledning til å rådføre oss med de ansvarlige norske militære myndighetene, vil vi komme tilbake til saken overfor Stortinget. I samsvar med Stortingets vedtak har Regjeringen drøftet med general Eisenhower og hans stab og med det faste utvalg i Washington, altså Standing Group, deltakelsen av norske avdelinger i den fellesstyrken som skal opprettes i fred. Etter disse drøftingene har Regjeringen gitt sitt tilsagn om at den norske Tysklandsbrigaden inngår i den felles forsvarstyrken. Fra norsk side har en tatt følgende forbehold som er godtatt av det faste utvalg og av general Eisenhower:

- a) at brigaden skal sette inn ved forsvaret av Nord-Europa,
- b) at den nåværende plasering av brigaden ikke skal prejudisere mulige fremtidige forflytninger innen Nord-Europa, hvis slik forflytning antas ønskelig for forsvaret av Nord-Europa, og av Norge.

I samsvar med dette har general Eisenhower erklært at han vil stille brigaden under den øverstkommanderende for Nord-Europa. Brigaden vil da kommandomessig bli underlagt sjefen for de allierte landstridskrefter i Danmark dvs. general Giørtz. Det innskytes her at admiral Brind regner med at han vil kunne tiltre og overta sine funksjoner som øverstkommanderende for Nord-Europa en gang mellom 15. mai og 1. juni. General Eisenhower har vært meget påpasselig med å

holde seg innenfor den rammen som ble trukket opp under Atlanterhavsrådets møte den 19. desember 1950 i Brussel. I den første meddelelsen til sjefen for Tysklandsbrigaden uttaler han således:

«Allokeringen til fellestyrken under kommando av admiral Brind, vil innebære i fredstid at admiral Brind vil få det øverste ansvar for planlegging og forberedelse for å kunne møte eventuelle krisesituasjoner, samt fellestrening med andre enheter av fellesstyrken. Brigadens alminnelige anvendelse, dens administrasjon og den rutinemessige trening fortsetter som hittil etter direktiver fra norske myndigheter og i samsvar med avtalen med Stor-Britannia 1947 med tillegg av 1948.»

Det er tatt opp kontakt med britiske myndigheter i London om de endringer i avtalen om Tysklandsbrigaden som er nødvendige som følge av at den norske brigaden nå går inn i den felles forsvarsstyrken. Resultatet av disse forhandlingene vil bli lagt fram for Stortinget.

Forhandlinger om utpeking av norske styrker som vil komme under sjefen for Nord-Europa i krigstilfelle er enda ikke påbegynt. Det faste utvalget, Standing Group, har imidlertid gitt uttrykk for at dette spørsmålet i første rekke bør drøftes med general Eisenhower og hans stab, og at resultatet av disse drøftingene må forelegges for det faste utvalg. Regjeringen vil i den nærmeste fremtid ta kontakt med general Eisenhower og med admiral Brind om dette spørsmål. Foreløpig har en bare meddelt det faste utvalget og general Eisenhower hvilke styrker Norge regner med å kunne sette opp i tilfelle av mobilisering, og at disse styrkene vil bli utpekt delvis til fellesstyrken og delvis vil bli holdt under nasjonal kommando, for å kunne ta seg av forsvaret og den indre sikkerhet i de områder som ligger mellom frontavsnittene.

Regjeringen har funnet av det var riktig at det ble gitt en så pass utførlig redegjørelse for den alminnelige utvikling med hensyn til opprettelsen av det felles kommandosystem og felles forsvarsstyrker for Atlanterhavspaktens land alt nå. Spørsmålet om kommandostruktur og øverstkommanderende for havområdet er ennå ikke løst av de grunner som jeg kort var inne på, at det ennå forhandles mellom Stor-Britannia og Amerikas Forente Stater om fordelingen av ansvaret for det nordatlantiske havområde og i sammenheng med det om personspørsmålene hvor det gjelder øverstkommanderende og nestkommanderende for havområdet.

Da admiral Brind og general Taylor for kort tid siden var her på sitt første besøk, var det som i hovedsak ble drøftet, spørsmål i forbindelse med oppretting av hovedkvarter for Nord-Europa, plasseringen av det og den organisasjonsmessige oppbyggingen av det. Regjeringen og de militære sjefene har helt siden spørsmålet om kommandoorganisasjonen for nordregionen kom opp i fjor sommer under drøftingene i den nordeuropeiske regionale planleggingsgruppen, vært av den oppfatning at de militære hensyn måtte være avgjørende for hvor hovedkvarteret for øverstkommanderende i Nord-Europa burde legges. En har vært inne på den tanken at øverstkommanderende kanskje ville kunne holde bedre kontakt med og få lettere adgang til hjelp fra Storbritannia hvis hovedkvarteret ble lagt der. Selv om Regjeringen er oppmerksom på de politiske og psykologiske hensyn som kan tale

mot et slikt valg, er den kommet frem til at de militære hensyn her må være avgjørende, og at det derfor ut fra norske, nasjonale interesser er ønskelig at hovedkvarteret ligger i Norge og da fortrinnsvis i nærheten av Oslo. Det vil ligge best til rette både kommunikasjonsmessig og av hensyn til den nødvendige intime kontakt med de sentrale militære norske myndigheter. På sin side har danskene nok helst sett at hovedkvarteret ble lagt i Danmark. De regnet med at dette ville øke stormaktenes interesse for å forsvare dansk område. Fra norsk synspunkt har det også spilt inn i våre overveielser at vi har sett det som et uttrykk for og, om man kan si det slik, et pant på viljen til virkelig å sette alvorlig inn av fellesstyrkene, at et avsnittshovedkvarter blir plasert på norsk jord. Men til tross for sine ønsker har danskene akseptert at militære hensyn tilsier at hovedkvarteret ligger i Norge, og naturligvis da i Sør-Norge, men danskene fremholder fremdeles, og det er ikke tatt noe endelig standpunkt til det, at det er ønskelig at et fremskutt hovedkvarter blir plasert i Danmark, fortrinnsvis på Sjælland. I samsvar med de overveielsene som jeg her har gjort rede for, hadde Regjeringen umiddelbart før admiral Brind kom hit, besluttet seg til å meddele ham at de var av den mening at hovedkvarteret burde etableres der hvor admiralen hadde til hensikt å holde til i krigstid, at hovedkvarterets beliggenhet derfor burde velges ut fra militære betraktninger. Hvis admiralen ønsket å slå seg ned i Norge, var det en løsning som vi fra norsk side ville være meget vel tilfreds med. Og det viste seg da han kom, at han selv mente at det militært sett var mest ønskelig å etablere hovedkvarteret i Norge, og at han i all fall i den første tiden mente det var mest praktisk å ha hovedkvarteret i Oslos umiddelbare nærhet. Sjefen for luftstridskreftene i Nord-Europa, generalmajor Taylor, mente også at det for hans vedkommende ville være naturlig å ha sitt hovedkvarter i Norge og da i nærheten av admiral Brinds hovedkvarter. Regjeringen har gitt sin tilslutning til dette, men det ble uttalt at en ønsket, før en offentliggjorde noe om denne avgjørelsen, å få tid til å orientere den utvidede utenriks- og militærkomite, hvilket altså nå skjer. Å legge admiral Brinds og general Taylors hovedkvarter til Oslo-området reiser selvfølgelig vanskelige spørsmål, både når det gjelder å skaffe kontorplass, når det gjelder å skaffe boliger til de utenlandske offiserer som blir knyttet til de to stabene, og så er det de problemene som melder seg umiddelbart for den første. Man må vel der regne med relativt provisoriske innretninger. Spørsmålet om en innretning for krigstilfelle har jo større omfang og reiser for så vidt enda større problemer. Forsvarsdepartementet arbeider i øyeblikket med disse spørsmålene om å få skaffet lokaler til den første oppsettingen, og vi håper at de noenlunde raskt kan finne en løsning, idet en på alle hold anser det for meget ønskelig at kommandoorganisasjonen for Nord-Europa kan tre i funksjon så snart råd er. Hvor det gjelder de økonomiske spørsmål som melder seg i denne forbindelse, er det tanken at utgiftene til hovedkvarterene for Nord-Europa skal fordeles på samme måte som utgiftene til general Eisenhowers hovedkvarter i Paris og de andre hovedkvarterer innenfor Atlanterhavspakten. Dette spørsmålet er for øyeblikket under behandling av stedfortrederne. I påvente av den endelige fordeling av utgiftene har stedfortrederne oppfordret medlemslandene til å yte forskudd for ikke å sinke opprettelsen av hovedkvarterene. Selv om det ikke er endelig avgjort

hvordan hovedkvarterene skal finansieres, vil det være ønskelig om vi fra norsk side kunne gi tilsagn om at de norske myndigheter vil strekke seg så langt som overhodet mulig for ikke å forsinke det militære planleggingsarbeidet. Under forhandlingene om dette blant stedfortrederne har man fra norsk side hevdet at når det skal fastsettes en bidragsskala, må en følge samme prinsipp som er fastsatt for fordelingen av utgiftene til de Forente Nasjoner, nemlig at medlemsstatene bidrar i forhold til sin økonomiske evne. Etter den fordeling som ser ut til å bli vedtatt, vil Norges bidrag komme til å utgjøre 1 % av de samlede fellesutgifter. Eventuell forskudtering vil kunne dekkes av beredskapsbevilgningene og kap. 992, A-pakt-samarbeidet.

Admiral Brind hadde da han kom hit, med seg en skisse til organiseringen av den staben for dette hovedkvarteret for Nord-Europa. Det er en stab som er bygget opp etter britisk tradisjon, en forsåvidt det gjelder antallet personer, forholdsvis fåtallig organisasjon. Den går da ut på at det under øverstkommanderende, admiral Brind selv, skal være en sjef for de allierte hærstyrker i Norge, det er Hansteen, en for Danmark, general Giørtz, en for luftstridskreftene, general Taylor. Det er de som allerede er oppnevnt av general Eisenhower, etter samråd med vedkommende regjering. Hvor det gjelder sjefen for flåten, har Brind i første omgang tenkt seg at han selv skulle kombinere de to stillingene som øverstkommanderende og som sjef for flåten, men det er et spørsmål som ikke er endelig fastlagt. Nå ønsker øverstkommanderende direkte under seg å ha en stabssjef, og det er da hans ønske at denne stabssjefen skulle være en landsmann av ham og en brite, og han har også tenkt seg hvilken person det skulle være. Det har vi i og for seg ment var et naturlig ønske. Fra dansk side har det vært ytret ønske om at man som stabssjef skulle ha fortrinnsvis en danske. Det spørsmålet er ikke endelig avgjort.

På neste trinn i organisasjonsoppbyggingen hadde så admiral Brind tenkt seg tre deputy chiefs of Staff, altså neststabssjefer, som da skulle representere den militære sakkunnskapen. Til disse tre stillingene hadde han, ut fra det hensyn at her gjaldt det å ha folk som hadde hatt anledning til å følge med i den aller siste utvikling på de forskjellige områder av forsvaret, tenkt seg å ha bare briter og amerikanere, en for luft, en for flåte – for flåten da fortrinnsvis en offiser med spesielt kjennskap til og erfaring fra hangarskipsoperasjoner - og en for hæren. Om dette spørsmål har det vært, og er det fremdeles en del diskusjon. Både fra dansk og fra norsk side har det vært ytret ønske om at en ved siden av de danske og norske øverstkommanderende, henholdsvis for landstridskreftene i Norge og Danmark, også på et så høyt nivå som mulig i denne stabsorganisasjonen, skulle ha nordmenn og dansker. Det er forskjellige løsninger som der har vært under drøfting. Vi kom nærmest til enighet med admiral Brind fra norsk side om at det ville være ønskelig om man skjaltet inn disse henholdsvis norske og danske på nest-stabsjefstrinnet - idet man utvidet antallet neststabssjefer til fire, og fikk en norsk neststabssjef for luftoperasjoner, en amerikansk for flåten, en britisk for hæren og en dansk for administrasjonsoppgaver. Den løsningen har danskene ikke vært noe begeistret for. De mener at rent praktiske militære hensyn tilsier at man holder den gruppen så liten som mulig, og at den består av folk med størst mulig krigserfaring, og som har kunnet følge opp sin krigserfaring med det aller nyeste på hvert sitt område, og

mener at hverken danske eller norske offiserer har hatt den muligheten, så de arbeider for å få skjaltet inn det danske og norske element på et høyere trinn, enten ved at en nordmann eller en danske ble nestkommanderende for flåten, eller ved at der direkte til øverstkommanderende for Danmarks vedkommende, det vil ikke bli aktuelt for Norges vedkommende fordi hovedkvarteret skal ligge i Norge, men at det for Danmarks vedkommende direkte til øverstkommanderende blir knyttet en hovedrådgiver av dansk nasjonalitet. Dette er spørsmål som enda ikke er endelig avklart, som vil måtte avklares under videre forhandlinger med admiral Brind når han kommer tilbake her i midten av mai eller siste halvpart av mai.

Det er de spørsmål som det i hovedsak har vært diskusjon om hittil, og som er under fortsatt drøfting mellom admiral Brind på den ene siden og danske og norske myndigheter på den andre siden. Hvor det gjelder fordelingen ellers på denne felleskommandostaben for nord-avsnittet, uttalte admiral Brind da han var her at sammensetningen etter hans mening burde være at ca. 2/3 av offiserene i denne nord-avschnittsstaben burde være norske og danske og 1/3 burde være briter og amerikanere. I den første tiden kan det nok allikevel hende at på grunn av knapp tilgang på kvalifisert norsk og dansk personell, kan britene og amerikanerne komme til å være noe sterkere representert enn dette forholdstallet gir uttrykk for inntil vi har fått anledning til å utdanne henholdsvis norske og danske offiserer. Man må regne med at behovet i første omgang vil bli en 15- 20 norske offiserer i alt til admiral Brinds og general Taylors staber. Så kommer til det vår andel av underordnet personell. Som jeg alt har antydnet, så vil vi jo måtte ta opp til grundig diskusjon innad først med våre militære sjefer og deretter med Stortinget, hvilke konsekvenser dette vil ha for vårt eget nasjonale kommandoapparat, slik at man ikke får dublering i unødig utstrekning, idet det jo da vil trassere på våre resurser hvor det gjelder kvalifisert personell i en grad som kan skape store problemer.

Jeg kan til slutt bare ganske kort nevne at general Eisenhower da han var her, ga helt klart og utvetydig uttrykk for hvilken vekt han la på forsvaret av spesielt Norge, men også av Danmark, ut fra hensynet til løsningen av den oppgave han var satt til, forsvaret av hele Vest-Europa. Jeg kan nevne at han der sa at nettopp for forsvaret av det sentrale avsnitt la han meget stor vekt på å kunne holde begge de to flankeposisjonene. Det var på luftstridskreftenes og sjøstridskreftenes område at de allierte kunne regne med å ha en sikker overvekt, og da gjaldt det nettopp å holde både nordavsnittet og sjøavsnittet for å ha operasjonsmuligheter for kombinerte sjø- og luftstridskrefter. Hvor det gjaldt forsvaret av Norges landområde, uttalte han at det måtte bli den norske og henholdsvis den danske hærs hovedoppgave å utbygge forsvaret så sterkt som mulig for å kunne forsvare og holde dette område. Det var i den sammenheng at han brukte det uttrykket om «Pinnsvin-stillinger» som siden har spilt en viss rolle i dansk offentlig debatt. I denne hans uttalelse om at Norge og Danmark skulle utbygges til «pinnsvin-stillinger» ligger, og det fremgår helt tydelig av de samtalene vi hadde med Eisenhower her, *ikke* at Norge og Danmark ikke vil få hjelp utenfra, hvis de blir angrepet, slik som det har vært antydnet fra dansk side, det ligger tvert imot at oppgaven måtte være å bygge ut forsvaret så sterkt at vi kunne holde inntil hjelpen rakk fram, og Montgomery, Eisenhowers nestkommanderende i

hovedstaben, sa jo helt kategorisk både under sitt opphold i København og under sitt opphold her, at forutsetningen for hele dette samarbeidet var at alle medlemsland skulle forsvares, og at felleskreftene hadde et like ansvar for alle medlemsland.

Til slutt kan jeg ganske kort bare få lov å presisere at denne redegjørelsen er tenkt til orientering for de to komiteene nå, men det vil naturligvis fra Regjeringens synspunkt være meget ønskelig om vi her fikk tilslutning til tanken om å legge hovedkvarteret i Norge, slik at vi ikke behøvde å vente for lenge med å offentliggjøre det. Jeg ser at en av morgenavisene i dag allerede har fått tak i det, og det ville være ønskelig at det kunne bekreftes offisielt at hovedkvarteret kommer til å ligge her. Ettersom arbeidet så skrider fram med hensyn til utpeking av norske styrker, endringer i avtalen med Stor-Britannia om Tysklandsbrigaden, og når vi får mere oversikt over omkostningene som blir forbundet med opprettingen av A-pakthovedkvarteret, vil Regjeringen på vanlig vis legge disse tingene fram for Stortinget.

Formannen: Jeg vil takke utenriksministeren for hans redegjørelse. Som utenriksministeren nevnte, foreligger det ikke noen konkrete proposisjoner eller meldinger til behandling, men det ville jo sikkert være meget nyttig om utenriksministeren, og dermed Regjeringen, kunne få en orientering om hvordan man stiller seg til de spørsmål som reist.

Hambro: Det kan neppe ventes at noen av oss kan ta noen motivert stilling til de spørsmål som er reist, etter å ha hørt dette foredrag i dag. Jeg vil gjerne spørre om foredraget vil bli utlagt på Stortingets kontor, så medlemmene av komiteene kan få anledning til å gjøre seg bekjent med det. Uten det vil jo vi ingen råd kunne gi, og uten det er det vanskelig å ta noget standpunkt annet enn et rent stemningsbetonet, hvilket jeg for min del ikke er villig til å gjøre.

Men der er et spørsmål jeg gjerne skulle ønske å høre utenriksministerens uttalelse om. Det er den innvirkning etableringen av hovedkvarteret i Norge vil ha på vårt forhold til vår store østlige nabo, og hvorledes det vil bli fortolket i lys av alt hva vi har erklært fra norsk side om at der ikke vil bli etablert baser i Norge. Jeg vil ikke innta noget som helst standpunkt, eller ha noen formodninger på dette punkt heller, men jeg skulle anta at det ville interessere begge komiteers medlemmer å høre hvorledes Regjeringen ser på den side av saken, om den venter at der vil komme reklamasjoner med en gang og bli reist vanskeligheter som kan føre til komplikasjoner fra vår side. Forresten går jeg ut fra at det vel nærmest vil måtte være militærkomiteen som må ta standpunkt til enkelte av de spørsmål som her er berørt. Den har ihvertfall bedre forutsetninger for det enn den utvidede utenrikskomite hva der angår de rent militære sider av saken. Jeg har ingen anmerkninger å gjøre, hvorfor den måte hvorpå Regjeringen har behandlet saken, men jeg skulle meget ønske at vi kunne få den yderligere veiledning jeg har antydnet, og at vi kunne få anledning til å gjøre oss bekjent med det foredrag som har vært holdt her i dag.

Utenriksminister Lange: Under forutsetning av at man fra Stortingets side nå betrakter kontrollen som effektiv med de ting som blir utlagt på Stortingets kontor, kunne jeg tenke meg at noen ganske få eksemplarer kunne være tilgjengelige for komiteens medlemmer der. Men vi legger svært stor vekt på kontrollen i dette tilfelle. Det ville ikke være ønskelig om enkeltheter siver ut ved uforsiktighet på noe vis.

Når det gjelder det spørsmål som hr. Hambro reiste om forholdet til de erklæringer vi i sin tid avga som svar på de russiske notene, så har vi naturligvis også overveiet hvordan dette vil fortone seg i forhold til de erklæringene. Erklæringene går ut på at vi ikke vil tillate baser for fremmede stridskrefter på norsk område, så lenge vi ikke er utsatt for angrip eller trussel om angrep. Jeg tror ikke det kan sies at opprettelsen av et hovedkvarter betyr opprettelse av *baser* for fremmede stridskrefter. Derfor har Regjeringen ikke vurdert det slik at vi ville måtte vente noen henvendelse i forbindelse akkurat med denne opprettelsen av hovedkvarter. Derimot tror jeg nok at vi skal være forberedt på at vi før eller senere kan få henvendelser når det gjelder den fortolkningen av vår basepolitikk, som nå offisielt, og helt bevisst (offisielt) er gitt fra norsk side i forsvarsministerens redegjørelse. Når jeg sier at jeg tror vi kan vente det, så er det først og fremst fordi Gromyko under stedfortrederforhandlingene i Paris har reist spørsmålet, og da i den form at han ikke overhodet har skjelnet på noen måte mellom det han kaller amerikanske baser i England, i Island og i Norge, sånn at vi vel må regne med at man fra russisk side ikke gjør så veldig stor forskjell på tilstedeværelsen av fremmede stridskrefter, altså ikke norske stridskrefter, fra andre A-paktland, i Norge i fredstid, og på den ting at vi forbereder oss på å kunne ta i mot dem i krigstid. Jeg tror vi skal realistisk regne med at fra russisk side er slike forberedte posisjoner noe som de ser ganske alvorlig på selv om ikke forberedte posisjoner er det samme som baser. Det er en diskusjon vi da i sin tid får ta, og som vi får ta i fellesskap med våre partnere innenfor Atlanterhavsområdet.

Formannen:¹ Stortingets kontor, det blir overhodet ikke da bragt utenfor Stortingets kontor.

Hambro: Jeg skulle anta at det ville være ønskelig at de to eksemplarer som måtte bli utlagt på Stortingets kontor ble utlagt med instruks om at de alene kan leses på kontoret, og at de oppbevares i Safe'n på kontoret, slik at man har sikkerhet for at ingen kan få adgang til å lese dem og de som studerer dem på Stortingets kontor, bør gjøre det, hadde jeg nær sagt, usett og i enerom og ikke sitte sånn at kontorpersonalet på Stortinget, pressemenn eller andre kan komme til å titte på de dokumenter som måtte ligge der.

Forøvrig takker jeg utenriksministeren for at han ville la disse eksemplarer legge ut der, og for hans bemerkninger om vårt forhold til Sovjet-Russland når det gjelder denne spesielle sak. Det er et overordentlig alvorlig spørsmål, og det vil

¹ Her mangler tekst i referatet

være av stor interesse for oss å få vite etterhvert hvor langt man når i drøftelser innen A-pakt-samfunnet om de skritt som i tilfelle skal tas. Man må etter mitt skjønn, som naturligvis er et legmannsskjønn, være forberedt på at Sovjet-Unionen på et tidlig tidspunkt vil ta en meget sterk stilling imot dette, og at det i saken vil kunne gjøres akutt på det tidspunkt som måtte passe for Sovjet-Unionen. Derfor er det av så særegent stor betydning å få det gjennomdrøftet på forhånd.

Kjøs: Jeg tror den utredning vi har fått fra utenriksministeren er meget nyttig for komiteene. Jeg vil ikke gå inn på de enkelte spørsmål nå, men jeg vil benytte denne anledning til å si at jeg tror det ville være heldig om oppbyggingen av kommandosystemet i nordregionen kunne påskynnes så meget som det er anledning til. Derfor mener jeg det er nødvendig at man nå fullfører oppbyggingen av det felles kommandosystem, slik at vi kan få klarlagt vårt eget kommandosystem i tilslutning til det.

Med hensyn til spørsmålet om hvor hovedkvarteret for nordregionen skal ligge, så har det hele tiden vært min oppfatning at ut fra militære hensyn og ut fra våre egne interesser, slik som utenriksministeren forøvrig har nevnt, ville det være ønskelig at det blir lagt til Norge. Det er mulig at dette reiser hensyn av utenrikspolitisk art, som må overveies i tilslutning til spørsmålet, det går jeg ut fra kommer til å bli gjort, men sett ut fra militære hensyn og det ønske vi har om å knytte A-paktstyrkene sterkest mulig til vårt eget land, er det en fordel for oss å få lagt hovedkvarteret til Norge.

Fredriksfryd: Det var bare et praktisk spørsmål: Jeg tror det ville være hensiktsmessig i stedet for å overlate disse eksemplarene som vi kan få av denne redegjørelsen til kontoret, at det blir overlatt til de respektive formenn som da kan ha ansvaret for dem. De har, så vidt jeg vet, også Safe på sine kontorer.

Formannen: Ja, med hensyn til det siste, må jeg si at jeg tror ikke det er noe betryggende, for jeg har ikke noen Safe på mitt kontor, mens derimot på stortingets kontor er det Safe. Det er jo den vanlige fremgangsmåte, når man ønsker å lese slike dokumenter, at de tas ut av Safen, og man leser dem da på Stortingets kontor. Det er jo også mere lettvinnt for medlemmene å henvende seg på Stortingets kontor, enn det er å henvende seg til de to komiteers formenn.

Jeg har tegnet meg selv. Jeg ville bare si at det er ganske klart at dette spørsmålet om å forlegge hovedkvarteret til Oslo, det reiser jo det spørsmål som hr. Hambro var inne på, om hele vårt forhold til Sovjet-Samveldet. Og jeg tror nok at når vi går med på en slik forleggelse av hovedkvarteret til Norge, så må vi også være klar over at det kan føre til visse konsekvenser som f.eks. en henvendelse fra Sovjet-Samveldet, kanskje ikke - som utenriksministeren nevnte, så meget om selve hovedkvarteret som om vår basepolitikk.

På den annen side tror jeg man må se det slik at her ser ikke Sovjet-Samveldet lenger på noen grader, mer eller mindre. De anser oss for å stå helt og fullt i Atlanterhavspakten og være «vasall for Wall Street» som det jo så pent heter,

og om vi f.eks. ut fra det hensyn at vi skulle tekkes eller berolige Sovjet-Samveldet, skulle si at hovedkvarteret ikke skulle være i Norge, så tror jeg ikke det spiller noen rolle for Sovjet-Samveldets holdning til oss. På den annen side er det ganske klart at det vil være en betryggelse ut ifra norske interesser, og en styrke ut ifra rent militære hensyn å ha hovedkvarteret her. Men nettopp ut fra dette, reiser det ganske vidtrekkende spørsmål, og jeg kan godt forstå at medlemmene gjerne vil ha en viss tid til å tenke på det. Men her må vi jo på den annen side ta hensyn til utenriksministerens henstilling om at dette jo er en sak som ikke kan ligge så alt for lenge.

Friis: Jeg ville gjerne vite hva det ligger i uttrykket «Oslos umiddelbare nærhet». Betyr det f.eks. Bekkelaget, eller noe fjernere. Det er jo i et hvert tilfelle klart at det blir et meget utsatt sted, og det kan vel ikke av militære grunner være forstandig å legge det midt i Oslo eller i den umiddelbare nærhet.

Konrad Knudsen: Jeg har gang på gang hørt sagt at årene 1951 og 52 er de kritiske årene, og av de to årene er igjen 1951 det mest kritiske året. Nå er vi kommet så langt som til en uke fra første mai. Det er altså gått snart fire måneder av det mest kritiske året. Jeg satt og hørte på denne utredningen om kommandosystemet, og meg forekommer det som at det går så sent at vi ikke kommer stort lenger i det mest kritiske året enn til å bli ferdig med rett og slett å bli enig om hvordan man skal forholde seg, med å få bygget ut selve det øverste befalsfeltet. Jeg vil også bare som en legmann få lov til å be om at det som kan gjøres fra norsk hold for å påskynde at man kommer noe lenger, at det blir gjort.

Watnebryn: Sjefen for den nordeuropeiske region, admiral Brind har altså fått som ansvarsområde under fred å organisere, utstyre, trene og lede de styrkene, slik at de kan skjøtte om den oppgaven de er tildelt i krig. Nå ble det her sagt fra utenriksministeren at både admiral Brind og Taylor, sjefen for flyvåpenet, hadde sagt at de ikke betraktet seg som henholdsvis brite og amerikaner. Spørsmålet er da, som utenriksministeren sa, hvilke virkninger vil det da ha for generalløytnant Hansteen, som igjen, når det gjelder landstridskreftene i Norge, har det samme ansvarsområde, nemlig å organisere, utstyre, trene og lede landstridskrefter i fred. Det er altså enda ikke klarlagt, men det er klart at det vil kunne ha ganske store følger. Jeg vil gjerne nevne det her, fordi det er et spørsmål som plager meg nokså mye, det hører kanskje heller hjemme under beredskapsproposisjonen, der er det berørt, men hærens fredsorganisasjon i dag er så vidt jeg kan skjønne, så lite i samsvar med krigsorganisasjonen, at skal man virkelig der nå fram til en organisasjon som virkelig skal kunne bli effektiv, så er det der et veldig arbeid å ta fatt på. Jeg går ut fra at det er en oppgave som øverstkommanderende for landstridskreftene i Norge da har ansvaret for, enten han da er sjef for hæren samtidig eller ikke.

Utenriksminister Lange: Til hr. Friis' spørsmål vil jeg da si at med uttrykket «Oslos umiddelbare nærhet» tenker man på en krets som kan innbefatte Ringerike og Eidsvollsområdet og tilsvarende da sydover, eventuelt. Det er i høy grad Regjeringens hensikt å gjøre hva som gjøres kan fra norsk side for å påskynde dette arbeide. Og det at komiteene ikke ser seg i stand til å gi noen meningsytring i dag, går jeg ut fra ikke kan hindre at det forberedende arbeid som alt er i gang, for å undersøke muligheter og legge det best mulig til rette – at det blir fortsatt. Det har ikke vært min hensikt i denne diskusjon i dag å reise for alvor de problemene som hr. Watnebryn var inne på. Det er neste etappe. Vi må nå først ta disse tingene av praktisk art som presser på og som må løses, og så må vi så snart det overhodet er mulig, for oss selv avklare forholdet mellom norske kommandomyndigheter og felleskommandomyndigheter og spesielt da foretrekke at forsvarsministeren får anledning til å komme tilbake til, så snart han igjen vil kunne møte i komiteen.

Smitt Ingebretsen: Får jeg lov til å gjøre bare et ganske enkelt spørsmål? Her blir det, så vidt jeg forstår, snakk om to hovedkvarterer. Hvor mange mennesker er det knyttet til disse hovedkvarterer? Antallet av personer vil her formodentlig ha atskillig betydning for vurderingen av den psykologiske virkning både innad og utad.

Statsråd Lange: Det som det var blitt bedt om å skaffe plass til av personell som kommer utenfra i denne omgangen er følgende: 34 offiserer og 12 underordnet personale, kontorpersonale. Det er størrelsesordenen som man regner med nå i første omgang, så vil erfaringen måtte vise om det vil måtte utbygges eller om det kan begrenses noe ved at norske overtar noe mer av arbeidet etter hvert.²

Sunde: Vi må vel regne med at disse offiserer kommer med sine familier og at dette vil skaffe ganske store boligproblemer for oss?

Statsråd Lange: Forutsetningen har vært er bedt om å skaffe familieboliger for Resten innkvarteres på militær vis i brakker eller i gis tilsagn om i nær fremtid.³

Finn Moe: Hvis ingen flere forlanger ordet, vil jeg da foreslå at vi går frem på følgende måte: Jeg har mine tvil om at referatet fra dette møtet kan skrives ut så fort at det kan være til disposisjon allerede imorgen. Men utenriksministeren har erklært seg villig til å legge ut på Stortingets kontor de dokumenter som han bygget sin redegjørelse på. Som utenriksministeren har gjort oppmerksom på, vil ikke disse dokumenter være helt komplett, men det skulle jo kunne gi komiteens medlemmer de holdepunkter som man vil ha. Jeg ville da foreslå at vi holdt et nytt møte torsdag

² Her er det en feil ved opptaket og en god del er borte.

³ Her mangler tekst i referatet

kl. 10, fordi at jeg ikke kan se det på annen måte enn at det ellers ville bli en temmelig lang utsettelse. Det er tillyst møte i Stortinget både fredag og lørdag. Jeg vet ikke hva presidentskapet akter å gjøre med mandag, tirsdag er 1. mai, torsdag er Skjærtorsdag⁴, så vi risikerer en lengre utsettelse. Vi må da gjøre dette på torsdag, og jeg skulle da tro at medlemmene inntil den tid kan ha tenkt nærmere gjennom hele spørsmålet om hovedkvarteret, det som jo i grunnen er det som foreligger, og oppbyggingen av kommandosystemet. De andre spørsmål om hvordan vårt eget kommandosystem skal innarbeides i samsvar med det felles kommandosystem, er jo spørsmål som vi får anledning til å komme tilbake til. Da møtes vi her igjen torsdag kl. 10.

Utenriksminister Lange: Jeg vil bare få lov å gjøre oppmerksom på for det første at det er ikke dokumenter jeg kan stille til disposisjon, det er de notater som lå til grunn for mine redegjørelser, og jeg må dessverre også gjøre oppmerksom på at torsdag kl. 10 befinner jeg meg i et fly på vei til Paris og kommer først tilbake søndag kveld.

Neste møte ble fastsatt til onsdag 25. april kl. 16.

Formannen: Så vil jeg før vi slutter bare nevne for utenriksministeren at det har vært uttalt ønske om utenriksministeren kunne finne seg tid til ved et senere høve å gi en liten redegjørelse for hvordan Koreakonflikten har utviklet seg siden vi sist var sammen. Vel, hvis ingen da har noe mer å frembringe, så er fellesmøtet slutt. Jeg må da be om at medlemmene i den utvidede utenrikskomite blir tilbake.

Møtet hevet kl. 11.30.

⁴ Her må menes Kristi himmelfartsdag